

การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21

Development of the Internal Supervision Process in Secondary Schools under
the Secondary Educational Service Area Office 7 in the 21st Century

บรรจงรงค์ วรเศรษฐสุขศิริ¹ สถาพร พฤตพิบูล² และ สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์³
Banjarong Worasetuksiri¹ Staporn Pruettikul² and Sittiporn Niyomsrisomsak³
(Received: June 28, 2019; Revised: July 29, 2019; Accepted: July 31, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 และ เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การนิเทศของ Glickman (2013) ผสมกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Celia & Rosaly, 2013) ดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาคุณภาพ 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนการวางแผน เป็นการค้นคว้าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในการนิเทศการศึกษาโดยสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 2) ขั้นตอนการปฏิบัติ เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอดของกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 27 คน 3) ขั้นตอนการตรวจสอบกระบวนการนิเทศภายในตามแนวเทคนิคเดลฟาย (delphi technique) โดยผู้เชี่ยวชาญ 17 คน และ 4) ขั้นตอนปรับปรุงกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา และการทดลองใช้กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม คู่มือการนิเทศภายใน และ

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

² อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Doctoral degree student in Educational Administration Program, Faculty of Education, Burapha University

² Lecturer, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Burapha University

³ Assistant professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Burapha University

แบบประเมินผู้บริหารและคณะครู ในการใช้คู่มือการนิเทศภายใน สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่ามัธยฐาน (median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (inter – quartile range) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 11 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การรับฟังปัญหาด้วยความเข้าใจ 2) การระบุปัญหาให้เจน 3) การส่งเสริมให้กำลังใจครูเพื่อแก้ปัญหา 4) การสะท้อนประเด็นปัญหาอย่างตรงไปตรงมา 5) การนำเสนอแนวคิดเพื่อการแก้ปัญหา 6) การกำหนดทางเลือกการแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ 7) การกำหนดประเด็นเพื่อการปฏิบัติและสาธิตการสอน 8) การอธิบายและสั่งการให้เกิดการพัฒนางาน 9) การกำหนดมาตรฐานและระยะเวลาในการดำเนินงาน 10) การเสริมแรงทางบวกและให้รางวัล และ 11) การนำสู่ชุมชนครูมืออาชีพ ผลการทดลองใช้กระบวนการนิเทศภายใน พบว่า ผู้บริหารและครู มีความรู้ ทักษะและเทคนิคการนิเทศภายใน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้นิเทศภายใน และกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7

Abstract

The purposes of this research were: to investigate the current conditions, problems, and needs for development of the internal supervision process in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 7 in the 21st century; to develop the internal supervision process in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 7 in the 21st century; and to study the results of using the internal supervision process of in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 7 in the 21st century, by using the supervision concept of Glickman (2013) in addition to the concepts of organizing for learning in the 21st century (Celia & Rosaly 2013). The development was carried out according to the process of improving the quality, which comprised 4 steps: 1) planning which dealt with searching for new trends of changes in educational supervision, by interviewing concerned persons; 2) taking action which dealt with analyzing and synthesizing the information obtained from the interview and summarizing it to form a new concept of internal supervision by 27 administrators, teachers and educational personnel; 3) checking the internal supervision, using Delphi Technique by 17 experts; and 4) improving the internal supervision process and trying it out at Ta Phraya School under the Office of Secondary Educational Service Area Office 7 by 14 concerned persons. The research instruments consisted of an interview form, a questionnaire,

an internal supervision manual, and an evaluation form for the administrators and teachers on using the internal supervision manual. The statistics employed were the mean, standard deviation, the median and the interquartile range.

The research findings revealed that the internal supervision process in secondary schools consisted of 11 steps as follows: 1) listening to problems with clear understanding; 2) identifying the problems clearly; 3) encouraging teachers to solve the problems; 4) reflecting the problems straightforwardly; 5) presenting ideas for solving the problems 6) determining alternatives for actions; 7) determining issues for actions and demonstration of teaching; 8) elucidating and ordering for task development 9) setting standards and the length of operating time; 10) positive reinforcement and rewarding; and 11) leading to the professional community. The tryout of the internal supervision process revealed that the administrators and teachers gained the knowledge, skills and techniques of the internal supervision and they also changed their behaviors in organizing for learning in order to develop the learners' quality, the internal supervisors and the process of creating a learning community in the school properly.

Keywords: internal supervision process, the Secondary Educational Service Area Office 7

บทนำ

การนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับแนวคิดปฏิรูปการศึกษา โดยใช้กระบวนการนิเทศเชิงพัฒนาเพื่อช่วยครูให้พัฒนาตนเอง และปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ (สุวรรณ โขติสุกานต์, 2547) ในการส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและครูตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับข้อกกับการศึกษา การนิเทศการสอนจะต้องตั้งอยู่บนหลักแห่งมนุษยสัมพันธ์และเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา คือ มุ่งในด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยตรง ทั้งผู้นิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือ การที่จะปรับปรุงการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สันต์ ธรรมบำรุง, 2545)

กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นการดำเนินการนิเทศทางการศึกษา โดยผู้ทำหน้าที่นิเทศได้ยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวทางเดียวกันจะได้เกิดการประสานร่วมมือกันอย่างเป็นระบบในโรงเรียนโดยอาศัยหลักความเป็นไปได้ การดำเนินงานประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไปนี้ การสำรวจความต้องการความจำเป็นของโรงเรียนการวางแผนการนิเทศ การดำเนินการปฏิบัติงานการประเมินกระบวนการดำเนินงานและผลงานตลอดจนการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น

การนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (เจษฎา แซ่มประเสริฐ, 2554) การนิเทศภายในมีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังที่ อูทิส ชิตวิงษ์ (2547) กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่สำคัญของการพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องนิเทศครู เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาวิธีสอนให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้และเกิดสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนากระบวนการนิเทศให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

แนวคิดและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีคุณภาพตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้กระทำกิจกรรมต่าง ๆ และได้ปฏิบัติจริงจากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว รวมไปถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในระบบนิเวศวิทยา หรือความเป็นอยู่ของตนในบ้าน ครอบครัว ชุมชน สังคม ชาติ และสังคมโลก เป็นการเรียนรู้ที่ทักษะชีวิต ซึ่งมีความเชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้และเป็นความรู้ที่ยั่งยืนถาวร ดังที่ ชินภัทร ภูมิรัตน (2552) ได้เสนอแนะไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มุ่งให้ความสำคัญไปที่การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ครูควรได้นำไปใช้จัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดคุณภาพ บันได 5 ชั้น ในการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ การเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม (learn to question) การเรียนรู้ด้วยการสืบค้น (learn to search) การเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ (learn to construct) การเรียนรู้ด้วยการสื่อสาร (learn to communicate) และการเรียนรู้ด้วยการสร้างจิตสาธารณะ (learn to serve) ทั้งนี้ การเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม (learn to question) ถือเป็นทักษะแรกที่เราควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถใช้เพื่อสร้างประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าหาคำตอบที่ถูกต้อง และสามารถที่จะพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการคิดหาเหตุผลมาตอบคำถาม

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากสภาพการปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาและการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาหลายด้าน เช่น หลักสูตรสถานศึกษา สื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีไม่ทันสมัย ข้อสอบไม่ได้มาตรฐาน วัดด้านความรู้มากกว่าความเข้าใจและทักษะในการนำไปใช้ ระบบการประเมินผลการเรียนรู้ไม่ได้มาตรฐาน และไม่เชื่อมโยงกับการพัฒนาครูและการประเมินคุณภาพการศึกษา ขาดการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ด้านการดำเนินงานนิเทศ พบว่า ยังประสบปัญหาหลายด้าน อาทิ บุคลากรยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์การนิเทศการศึกษา ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์และสื่อประกอบการนิเทศการศึกษา ขาดเทคนิคการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านกระบวนการนิเทศภายในยังไม่เป็นระบบและไม่ได้มาตรฐาน ทำให้การบริหารจัดการด้านวิชาการและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยจะเห็นได้จากผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเป้าหมาย และไม่น่าพึงพอใจ ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพ ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพผู้เรียน คุณภาพผู้สอน และคุณภาพสถานศึกษา ว่ายังต่ำกว่ามาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

ดังนั้นจากสภาพปัจจุบันและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงสมควรมีการศึกษาการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการร่วมกัน และเป็นเครือข่ายการนิเทศภายในเพื่อให้การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเกิดประสิทธิผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประสบผลสำเร็จมากที่สุด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนากระบวนการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษากับการปฏิบัติงานด้านการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 27 คน (การวางแผน: Plan)

1.2 การดำเนินการร่างกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดทั่วไป แนวคิดของ Glickman (2013) เป็นหลัก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณะครู และศึกษานิเทศก์ รวมทั้งการจัดกลุ่มสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มาซึ่งรูปแบบกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 27 คน จากนั้นศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และจัดทำร่างกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 (การดำเนินการ : Do)

1.3 การตรวจสอบกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (delphi technique) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และยืนยันกระบวนการนิเทศภายใน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ยืนยันความเหมาะสมและเป็นไปได้ของกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 7 ศตวรรษที่ 21 นี้ได้คัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 17 คน เพื่อให้ได้รูปแบบที่ผ่านการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานนิเทศได้ตามความเหมาะสมต่อไป การตรวจสอบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (delphi technique) ทำการตรวจสอบจำนวน 2 รอบ ได้แก่ (การตรวจสอบ : Check)

1.3.1 การตรวจสอบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (delphi technique) รอบที่ 1 เป็นการตรวจสอบการพัฒนาระบบการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้จัดทำรายละเอียดของกรอบการพัฒนาระบบการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 7 และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็น ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และยืนยันการพัฒนาระบบการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 7 จากการตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ 17 คน

1.3.2 การตรวจสอบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (delphi technique) รอบที่ 2 เป็นการตรวจสอบกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 7 ผู้วิจัยได้จัดทำรายละเอียดข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 มาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) โดยนำข้อความที่มีค่ามัธยฐาน (median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) ตั้งแต่ 1.5 ลงมา ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.4 การทดลองใช้กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 โดยนำกระบวนการนิเทศภายในที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญพร้อมกับจัดทำ “คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21” แล้วไปทดลองใช้กับคณะครูผู้สอน วิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 7 ที่ปฏิบัติงานในปี 2559 โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 14 คน เพื่อตรวจสอบผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 7 ระยะเวลาทดลองใช้ 4 เดือน (การปรับปรุง แก้ไข : Act)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

2.2 เครื่องมือที่ใช้ที่เป็นนวัตกรรม/ตัวจัดกระทำ คือ คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (average) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ซึ่งได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการจดบันทึก

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีการดำเนินงานด้านการวางแผนการนิเทศภายใน โดยผู้บริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และคณะครูฝ่ายต่างๆ จัดทำแผนงานโครงการด้านการนิเทศภายในของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ในด้านการปฏิบัตินั้น พบว่า มีการปฏิบัติตามแผนงานโครงการและกิจกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียน แต่ยังไม่เป็นระบบและเป็นการนิเทศภายในตามรูปแบบเดิม ที่เคยปฏิบัติต่อกันมาทุกปี ในด้านการตรวจสอบ โรงเรียนได้มีการปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานนิเทศภายในเมื่อสิ้นสุดภาคเรียนเป็นหลัก การให้ข้อมูลย้อนกลับหลังจากการนิเทศยังไม่สม่ำเสมอ และด้านการปรับปรุงแก้ไขนั้น โรงเรียนตาพระยาได้จัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการนิเทศโดยการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการในปีการศึกษาต่อไป ด้านปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 ส่วนการนิเทศภายในของโรงเรียนยังมีปัญหาการดำเนินงานต่าง ๆ ได้แก่ การวางแผนงานยังไม่เป็นระบบขาดข้อมูลสำคัญในการวางแผนการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิทยาการสมัยใหม่ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติยังไม่สม่ำเสมอ สภาพปัญหาการดำเนินการคือครูมีภาระงานหลายด้าน ผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายในมีการปรับเปลี่ยนงาน ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง สำหรับด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงานนั้นยังมีปัญหาบางส่วนเกี่ยวกับการขาดความร่วมมือในการดำเนินงานและกิจกรรมตามช่วงระยะเวลาที่กำหนด และการตรวจสอบยังขาดเครื่องมือที่เหมาะสม รวมทั้งด้านการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานนิเทศภายในนั้น โรงเรียนและคณะครูจะร่วมมือกันปรับปรุงโครงการและกิจกรรมเพื่อนำเสนอผู้บริหารตามแผนปฏิบัติการประจำปี ยังคงมีปัญหากับขาดรายละเอียดเพื่อการจัดทำโครงการนิเทศภายในที่สอดคล้องกับ

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จะยังคงเป็นโครงการในลักษณะเดิม ส่วนด้านความต้องการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ส่วนคณะครูโรงเรียนตาพระยา มีความต้องการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในดังนี้ ด้านการวางแผน (Plan) ต้องการให้การวางแผนอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพครูและผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มากขึ้น เป็นการนิเทศยุคใหม่ และวางแผนดำเนินการให้ต่อเนื่อง ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ต้องการให้มีการดำเนินงานอย่างจริงจัง และมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้านการตรวจสอบ (Check) คณะครูต้องการให้การตรวจสอบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายทั้งบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา มีคณะอนุกรรมการด้านต่างๆ เพื่อร่วมกับขับเคลื่อนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานนิเทศภายใน และด้านการปรับปรุงแก้ไข (Action) นั้นคณะครูต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศในประเด็นต่างๆ ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานอย่างจริงจัง และปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกันทั้งโครงการ

2. ผลการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎี 10 ขั้นตอนตามแนวคิดของ Glickman (2013) เป็นหลักและศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ พบว่า มีขั้นตอนการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ จำนวน 11 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การรับฟังปัญหาด้วยความเข้าใจ โดยผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนรับฟังปัญหาของครูด้วยความตั้งใจ เข้าใจ และพร้อมที่จะเปิดใจร่วมมีกันแก้ปัญหาการเรียนการสอนหรือการพัฒนาผู้เรียน ขั้นที่ 2 การระบุประเด็นปัญหาที่ชัดเจน โดยผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนสร้างความกระจ่างชัดในประเด็นปัญหาและรายละเอียด ด้วยการระบุปัญหาด้านการเรียนการสอนของครูที่กำลังประสบอยู่ ให้มีความชัดเจนเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานนิเทศที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศนั้น ๆ ขั้นที่ 3 การส่งเสริมให้กำลังใจแก่ครูเพื่อแก้ปัญหา โดยการที่ผู้นิเทศภายในโรงเรียนได้รับทราบประเด็นปัญหาและความต้องการการนิเทศของผู้รับการนิเทศแล้ว ได้ส่งเสริมและให้กำลังใจในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนแก่ผู้รับการนิเทศได้อย่างเหมาะสม ขั้นที่ 4 การสะท้อนประเด็นปัญหาโดยตรงไปตรงมา โดยการที่ผู้นิเทศภายในโรงเรียนพยายามสะท้อนข้อมูลที่ทำให้เกิดเป็นประเด็นปัญหาด้านการเรียนการสอนและสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ได้ประเด็นการนิเทศสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง ขั้นที่ 5 การนำเสนอแนวคิดเพื่อการแก้ปัญหา โดยการที่ผู้นิเทศภายในโรงเรียนพยายามเสนอแนวทางการแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนแก่ครูที่เป็นผู้รับการนิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมกับบริบทและสภาพปัญหาของผู้รับการนิเทศนั้น เพื่อให้เกิดแนวคิดร่วมกันเพื่อให้การแก้ปัญหาการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากที่สุด ขั้นที่ 6 การกำหนดทางเลือกการแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ โดยผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนร่วมกับครูหรือผู้รับการนิเทศ ช่วยกันแสวงหาแนวทางหรือทางเลือกในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนหรือการแก้ปัญหาผู้เรียน อย่างหลากหลาย สะดวก และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติในโรงเรียน รวมทั้งเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการ

และไม่สร้างความยุ่งยากแก่ผู้เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 7 การกำหนดประเด็นเพื่อการปฏิบัติและสาธิตการสอน โดยการที่ผู้นิเทศภายในโรงเรียนร่วมกับครูผู้รับการนิเทศ กำหนดสรุปประเด็นและวิธีการปฏิบัติหรือแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน รวมทั้งลงมือสาธิตการจัดกิจกรรมแก่ผู้รับการนิเทศ เพื่อให้เห็นแนวทางในการดำเนินงานแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป ขั้นที่ 8 การอธิบายและสั่งการให้เกิดการพัฒนา โดยการที่ผู้นิเทศภายในโรงเรียนได้อธิบายประเด็นปัญหา สาเหตุ แนวทาง และวิธีการแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนให้แก่ครูผู้รับการนิเทศด้วยความชัดเจน และตรงไปตรงมา จนทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจ และผู้นิเทศภายในสั่งการให้ผู้รับการนิเทศปฏิบัติกิจกรรมใดอย่างไร และเมื่อใด ซึ่งจะทำให้ผู้รับการนิเทศสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนของผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป ขั้นที่ 9 กำหนดมาตรฐานและระยะเวลาในการดำเนินงาน โดยการที่ผู้นิเทศภายในโรงเรียนได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และระยะเวลาการดำเนินงาน (baseline data/timeline) เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ดำเนินไปตามกำหนด และสามารถปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้ตามแนวทางที่กำหนด ขั้นที่ 10 การเสริมแรงทางบวกและให้ โดยผู้นิเทศภายในโรงเรียนส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศที่มีผลการดำเนินงานตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนด้วยการเสริมแรงทางบวกและให้รางวัล ทั้งนี้อาจเป็นวัสดุ สิ่งของ สิ่งตอบแทน หรือการใช้ถ้อยคำที่เป็นการเสริมแรงทางบวกแก่ผู้รับการนิเทศที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับหรือกระตุ้นเพื่อเสริมสร้างพลัง (empowerment) ในการทำงานนิเทศด้านการเรียนการสอน รวมทั้งการเสริมแรงอาจใช้วิธีการเชิดชูเกียรติ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดนิทรรศการและมอบเกียรติบัตรของการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จด้านการนิเทศการศึกษาและการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 และ ขั้นที่ 11 การนำสู่ชุมชนครูมืออาชีพ โดยผู้นิเทศต้องมีการเสริมสร้างบรรยากาศให้มีความเป็นกันเอง เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความเป็นกัลยาณมิตร แนะนำไปในทางที่ถูกต้องดีงามทำให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้รับความปรารถนาได้อย่างจริงใจ มีการช่วยเหลือ เกื้อกูล ส่งเสริมกันในการทำงาน มีความเป็นครูมืออาชีพ

3. การตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยใช้กระบวนการเทคนิคเดลฟาย โดยผู้เชี่ยวชาญ 17 คน พบว่า จากขั้นตอนการนิเทศดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผ่านกระบวนการความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ต่อการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 พบว่า 1) สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 มีค่าร้อยละอยู่ระหว่าง 88.24-100 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4 กับ 5 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษามากที่สุด และมีค่าพิสัยควอไทล์อยู่ที่ระดับ 1.00 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน 2) กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 มีค่าร้อยละอยู่

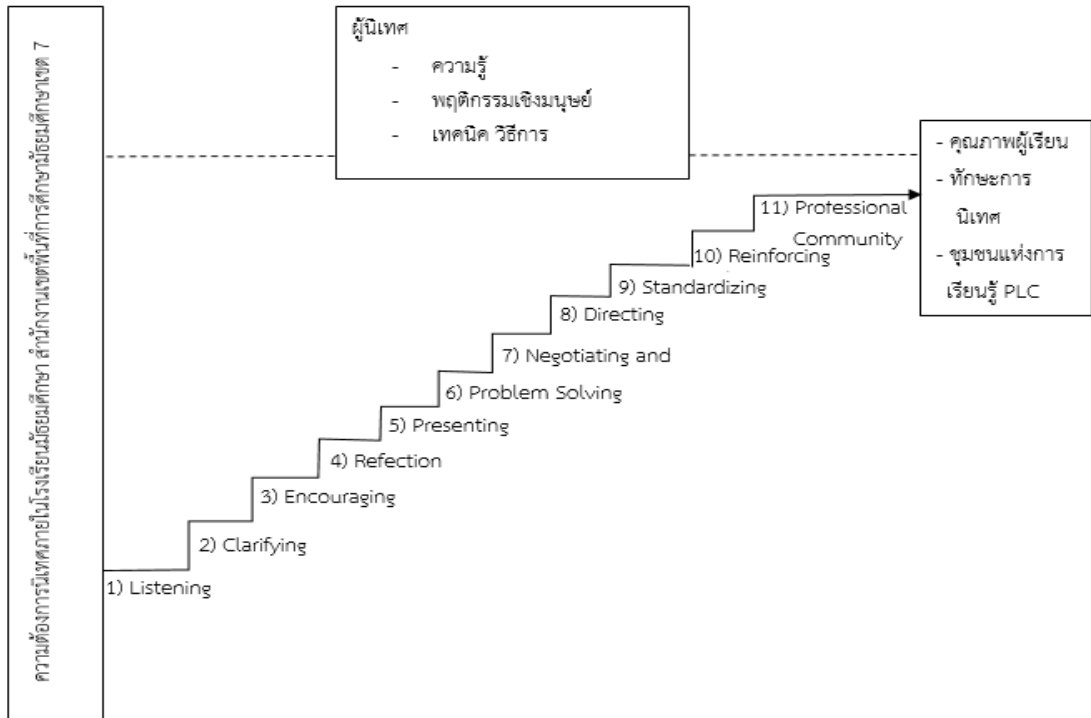
ระหว่าง 88.24-100 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน มีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4 กับ 5 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษามากและมากที่สุด และมีค่าพิสัยควอไทล์อยู่ที่ระดับ 1.00 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้อง จึงสามารถนำกระบวนการทั้ง 11 ขั้นตอนนี้ไปพัฒนากระบวนการนิเทศภายในได้ จากการศึกษางานวิจัยและผ่านกระบวนการความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นำมาสู่การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายใน ผู้วิจัยจึงได้พัฒนา “คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21” แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลวิเคราะห์ระดับความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7

การพัฒนาระบบการนิเทศภายใน	รอบที่ 1	รอบที่ 2	
	%	Mdn	IR
1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในฯ			
1.1 สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในฯ	100.00	5	1.00
1.2 ปัญหาการนิเทศภายในฯ	94.12	4	1.00
1.3 ความต้องการการนิเทศภายในฯ	88.24	5	1.00
2. กระบวนการนิเทศภายในฯ			
2.1 กระบวนการนิเทศภายในฯ	88.24	4	1.00
2.2 กระบวนการนิเทศภายในฯ ในประเด็นต่อไปนี้			
1) การรับฟังปัญหาด้วยความเข้าใจ (Listening)	94.12	4	1.00
2) การระบุประเด็นปัญหาที่ชัดเจน (Clarifying)	100.00	5	1.00
3) การส่งเสริมให้กำลังใจแก่ครูเพื่อแก้ปัญหา (Encouraging)	100.00	5	1.00
4) การสะท้อนประเด็นปัญหาอย่างตรงไปตรงมา (Reflecting)	94.12	4	1.00
5) การนำเสนอแนวคิดเพื่อการแก้ปัญหา (Presenting)	100.00	5	1.00
6) การกำหนดทางเลือกการแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ (Problem Solving)	94.12	4	1.00
7) การกำหนดประเด็นเพื่อการปฏิบัติและสาธิตการสอน (Negotiating and Demonstrating)	94.12	4	1.00
8) การอธิบายและสั่งการให้เกิดการพัฒนางาน (Directing)	94.12	4	1.00
9) การกำหนดมาตรฐานและระยะเวลาในการดำเนินงาน (Standardizing)	88.24	4	1.00
10) การเสริมแรงทางบวกและให้รางวัล (Reinforcing)	94.12	4	1.00
11) การนำสู่ชุมชนครูมืออาชีพ (Professional community)	100.00	5	1.00

4. ผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 จากการพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไปทดลองใช้จริงกับคณะครูกลุ่มสาระวิชาวิทยาศาสตร์โรงเรียนตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 14 คน สามารถสรุปผลการทดลองใช้ได้ดังนี้ ขั้นที่ 1 การรับฟังปัญหาด้วยความเข้าใจ พบว่า โรงเรียนและผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายในมีการรับฟังปัญหาจากครูผู้สอนและกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียนด้วยความเข้าใจ มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้นำเสนอข้อมูลต่าง ๆ และสะท้อนปัญหาอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะในวันที่มีการประชุมงานวิชาการจะมีการรับฟังปัญหาด้วยความเข้าใจและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ขั้นที่ 2 การระบุประเด็นปัญหาที่ชัดเจน พบว่า โรงเรียนและคณะครูได้มีการอภิปรายประเด็นปัญหา และความต้องการพัฒนาการนิเทศอย่างกว้างขวาง จากนั้นมีการสรุปประเด็น และระบุประเด็นปัญหาที่ชัดเจนเพื่อนำไปใช้วางแผนแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ขั้นที่ 3 การส่งเสริมให้กำลังใจแก่ครูเพื่อแก้ปัญหา พบว่า ฝ่ายบริหารและผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายในมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้การดำเนินงานนิเทศภายในและพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เพื่อให้คณะครูแก้ปัญหาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ขั้นที่ 4 การสะท้อนประเด็นปัญหาอย่างตรงไปตรงมา พบว่า ฝ่ายบริหารและผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายใน เปิดโอกาสให้คณะครูทุกคนได้สะท้อนประเด็นปัญหาอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ได้ประเด็นสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาผู้เรียนได้ตรงประเด็นทั้งด้านวิชาการ พฤติกรรม และคุณลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ ขั้นที่ 5 การนำเสนอแนวคิดเพื่อการแก้ปัญหา พบว่า ฝ่ายบริหารและผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายในได้เปิดโอกาสให้ทุกคนนำเสนอแนวคิดเพื่อปัญหาอย่างหลากหลาย วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแนวทางแก้ปัญหา และจัดลำดับความสำคัญ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาผู้เรียนให้เหมาะสม ขั้นที่ 6 การกำหนดทางเลือกการแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ พบว่า ฝ่ายบริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายในได้จัดให้มีการประชุมเชิงวิชาการเพื่อร่วมกันกำหนดทางเลือกเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบร่วมกัน ขั้นที่ 7 การกำหนดประเด็นเพื่อการปฏิบัติและสัทธิการสอน พบว่า ผู้บริหารและคณะครูที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน ได้ร่วมกันกำหนดประเด็นและวิธีการแก้ปัญหาผู้เรียน เน้นให้ครูได้มีส่วนร่วมในการสัทธิการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ทันสมัย และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาผู้เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ ขั้นที่ 8 การอธิบายและสั่งการให้เกิดการพัฒนา พบว่า ผู้บริหารและคณะครูผู้รับผิดชอบได้มีการสื่อสาร อธิบายประเด็นต่าง ๆ อย่างชัดเจนทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ และสามารถนำไปพัฒนางานนิเทศได้อย่างตรงไปตรงมา และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอน ขั้นที่ 9 กำหนดมาตรฐานและระยะเวลาในการดำเนินงาน พบว่า ผู้บริหารและคณะครูผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายในมีการกำหนดมาตรฐานตามตัวชี้วัดการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนและกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินงานให้เหมาะสมและยืดหยุ่นได้ตามสภาพและบริบทของการเรียนการสอนในรายวิชาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ขั้นที่ 10 การเสริมแรงทางบวกและให้ พบว่า ผู้บริหารและคณะครูผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายในมีการเสริมแรงทางบวก สนับสนุน ส่งเสริม และให้รางวัลผู้ที่ปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์ และส่งผลถึงผู้เรียน อย่าง

หลากหลาย ทำให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้รับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างดี และขั้นที่ 11 การนำสู่ชุมชนครูมืออาชีพ พบว่า ผู้นิเทศต้องมีการเสริมสร้างบรรยากาศให้มีความเป็นกันเอง เป็นการช่วยเหลือ เกื้อกูล มีความเป็นกัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือ เกื้อกูล ส่งเสริมกันในการทำงาน มีความเป็นครูมืออาชีพ



ภาพประกอบ 2 แสดงการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่าการดำเนินงานตาม กระบวนการ PDCA คือ มีการวางแผนการนิเทศการสอนโดยผู้บริหารของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร รอง ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และคณะครูฝ่ายต่าง ๆ จัดทำแผนงานโครงการด้านการนิเทศภายในของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เห็นว่า การวางแผนต่อการปฏิบัติ นั้น ส่งผลต่อพัฒนา กระบวนการนิเทศภายใน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chapman & Burchfield (1992, อ้างถึงใน อุทัย หิรัญโต, 2548) ศึกษาเรื่อง ความเชื่อของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของพวกเขาในการปรับปรุงและพัฒนาการ แสดงออกในเชิงวิชาการของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารเหล่านี้มีความเชื่อว่ามีกิจกรรม 3 ประการ ได้แก่

ความรับผิดชอบ การติดตาม และนิเทศการสอน การจัดการในโรงเรียนมีผลต่อการปรับปรุงและพัฒนาการ แสดงออกของนักเรียนในเชิงวิชาการ ในส่วนของการปฏิบัติ (Do) นั้น มีการปฏิบัติตามแผนงานโครงการและ กิจกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียน แต่ยังไม่เป็นระบบและเป็นการนิเทศภายในตามรูปแบบเดิมที่เคยปฏิบัติต่อกันมา โรงเรียนตาพระยาได้จัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการนิเทศโดยการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการในปีการศึกษาต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ ชูติมา คุณมา (2556) เรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการประเมินผลการนิเทศมีการสรุปผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทุกครั้งเพื่อการปรับปรุง ประชุมสรุปข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศ และร่วมกันหาวิธีแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้นิเทศได้ชี้แจงผลการประเมินให้บุคลากรในโรงเรียนได้ทราบเพื่อนำผลการนิเทศภายในไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง นำผลการประเมินนิเทศมาใช้ในการวางแผนครั้งต่อไป และการศึกษาของ ชนาภัทร กลองจันทร์ (2556) เรื่อง ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่าง สม่าเสมอ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราณี ชันที (2553) เรื่อง “การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2” ผลการศึกษาพบว่า ควรเปิดโอกาสให้ครู อาจารย์มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการศึกษา สภาพปัจจุบันปัญหาและความ ต้องการได้วางแผนแนวทางการแก้ไข ปัญหาาร่วมกัน ควรกำหนดทางเลือกที่สอดคล้องกับปัญหาตามทรัพยากรที่มี อยู่และความเป็นไปได้สูงและควร นำมาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาประกอบการวางแผน กำหนดแนวทาง วิธีการดำเนินงานในแผน ปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2. การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎี 10 ขั้นตอนตามแนวคิดของ Glickman (2013) เป็น หลักและศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดจึงพบว่า มีขั้นตอนการนิเทศที่ เหมาะสมและสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ จำนวน 11 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การรับฟังปัญหาด้วยความเข้าใจ ขั้นที่ 2 การระบุประเด็นปัญหาที่ชัดเจน ขั้นที่ 3 การส่งเสริมให้กำลังใจแก่ครูเพื่อแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 การสะท้อนประเด็น ปัญหาอย่างตรงไปตรงมา ขั้นที่ 5 การนำเสนอแนวคิดเพื่อการแก้ปัญหา ขั้นที่ 6 การกำหนดทางเลือกการ แก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ ขั้นที่ 7 การกำหนดประเด็นเพื่อการปฏิบัติและสาธิตการสอน ขั้นที่ 8 การอธิบายและสั่ง การให้เกิดการพัฒนา ขั้นที่ 9 กำหนดมาตรฐานและระยะเวลาในการดำเนินงาน ขั้นที่ 10 การเสริมแรงทางบวก และขั้นที่ 11 การนำสู่ชุมชนครูมืออาชีพ ซึ่งได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญแล้วว่าเหมาะสมสอดคล้องกับการ พัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ใน ศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับการศึกษาของ สามารถ ทิมาต (2553) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน ตามแนวคิดของคลีกแมนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย ผล

การศึกษาพบว่า รูปแบบการนิเทศการสอนที่นำแนวคิดของ Glickman (2013) มาใช้เป็นรูปแบบการนิเทศการสอน ทำให้ครูผู้รับการนิเทศมีสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน นักเรียนมีทักษะการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมเรียนรู้แบบร่วมมือกันสูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ วัชรวิไล (2545) กล่าวว่า การนิเทศการสอน การกำหนดจุดหมายได้ชัดเจนเท่าใดยิ่งทำให้มองเห็นแนวทางปฏิบัติและเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะงานการนิเทศการสอนซึ่งเป็นงานที่ปฏิบัติร่วมกับครูเพื่อให้ส่งผลถึงผู้เรียนโดยตรง และแนวคิดของ Peter Oliva & George Pawlas (2004) ที่กำหนดกิจกรรมในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวในด้านการพัฒนาหลักสูตร กล่าวเอาไว้ว่า วิธีการพัฒนาหลักสูตรมี 2 วิธี ประกอบด้วย การทำความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมดตามหลักสูตร และการรวบรวมปัญหา โดยมุ่งไปที่การรับฟังปัญหาจากครูและปัญหาที่เกิดจากส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตร

3. ผลการทดลองใช้กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาก กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก 2) กิจกรรมการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และ 3) กิจกรรมการประชุมนิเทศ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จจากการทำกิจกรรมการนิเทศภายในว่า ประสบผลสำเร็จจากกิจกรรมทั้ง 3 นี้ สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และยืนยันข้อมูลว่ามีสอดคล้องกัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำของผู้นิเทศ ดำเนินการวางแผนการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนและร่วมมือกับคณะผู้นิเทศ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา จากการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากแต่ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยการเพิ่มกิจกรรมการนิเทศภายในให้มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนากระบวนการนิเทศภายใน

2. ด้านพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ จากการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่หัวข้อด้านการประเมินผล ข้อที่ครูมีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย ปรากฏค่าน้อยกว่าทุกข้อในประเด็น แสดงถึงการที่ครูมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายต่อนักเรียนนั้นยังไม่มากพอ จึงควรมีการปรับปรุงในเรื่องการวัดผลและประเมินผลให้หลากหลายมากขึ้น

3. ด้านความพึงพอใจของครูที่มีต่อการกระบวนนิเทศภายใน จากการวิจัย พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก แต่ในหัวข้อการประเมินการผลดำเนินงานตามกระบวนกรนิเทศภายใน ปรากฏค่าน้อยกว่าทุกข้อในประเด็น กล่าวถึง วิธีการประเมินผล การมีส่วนร่วม และระยะเวลาในการประเมินผล ผู้บริหารควรปรับปรุงวิธีการประเมินผลให้สอดคล้องมากขึ้น รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้รับการนิเทศและระยะเวลาที่เหมาะสมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา แซ่มประเสริฐ. (2554). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชนาภัทร กลองจันทร์. (2556). *ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3*. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2552). *การจัดการความรู้ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2560.
- ชุตินา คุณมา. (2556). *การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ*. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ปราณี ชันที. (2553). *การศึกษาลักษณะปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2*. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตตรโรจน์. (2546). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2545). *เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ*. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2545). *การนิเทศภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สามารถ ทิมนาค. (2553). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของคลีกแมนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประจำปี 2556*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สุวรรณา โชติสุกานต์. (2547). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อุทัย หิรัญโต. (2548). *การบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อุทิศ ขัตติวงษ์. (2547). *การนิเทศภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- Celia, E.J., & Rosalyn, A.T. (2013). Chapter 6 Preparing Teachers for 21st Century: A Renaissance in Bringing School into 21st Century. London: Springer Dordrecht Heidelberg.

Glickman, C.D. (2013). *The Basic Guide to Supervision and Instructional Leadership*. Third Edition. New Jersey: Pearson.

Peter, Oliva & George, Pawlas. (2004). *Supervision for today's schools*. United State of America: Malloy Lithographing, Inc.